

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом начальника обласної
військової адміністрації
26 грудня 2024 р. № 825

**Обласна програма охорони психічного здоров'я та психосоціальної
підтримки населення у Вінницькій області на 2025–2026 роки**

**1.1. Загальна характеристика Обласної програми охорони психічного
здоров'я та психосоціальної підтримки населення у Вінницькій області
на 2025–2026 роки**

1	Ініціатор розроблення Програми	Сектор з питань ментального здоров'я обласної військової адміністрації
2	Дата, номер і назва розпорядчого документу органу виконавчої влади про розроблення Програми	Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 червня 2024 року № 572-р «Про затвердження плану заходів на 2024–2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року»
3	Розробник Програми	Сектор з питань ментального здоров'я обласної військової адміністрації
4	Співрозробник Програми	Структурні підрозділи обласної військової адміністрації, інститути громадянського суспільства
5	Відповідальний виконавець Програми	Департамент охорони здоров'я та реабілітації обласної військової адміністрації
6	Учасники Програми	Структурні підрозділи обласної військової адміністрації: Департамент соціальної та молодіжної політики, Департамент охорони здоров'я та реабілітації, Департамент ветеранської політики, Департамент гуманітарної політики, Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю, Департамент оборонної роботи та забезпечення правопорядку, Департамент з питань цивільного захисту,

		ресурсного забезпечення сил оборони і безпеки, Сектор з питань ментального здоров'я, Вінницький обласний центр соціальних служб, Головне управління Національної поліції у Вінницькій області, Головне управління Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Вінницькій області, Центрально-Західне міжрегіональне управління Державної служби з питань праці, територіальні громади, інститути громадянського суспільства
7	Термін реалізації Програми	2025–2026 роки
7.1	Етапи виконання Програми (для довгострокових програм)	
8	Перелік місцевих бюджетів, які приймають участь у виконанні Програми	Обласний бюджет
9	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми, всього (тис. грн)	11 183,2
9.1	в тому числі бюджетних коштів	11 183,2
	з них коштів обласного бюджету (тис. грн)	11 183,2
10	Основні джерела фінансування Програми	Обласний бюджет, інші джерела, незаборонені чинним законодавством

1.2. Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована Програма

Вторгнення російської федерації в Україну створило безліч нових викликів для всіх українців. І ці нові виклики не тільки стають на шляху до повноцінного життя, а й створюють перешкоди для реалізації потреб, які ще зовсім нещодавно здавалися базовими. Війна забирає життя і здоров'я, змушує людей залишати свої домівки, розлучає близьких. Практично все населення України живе в постійному стресі, переживає тривогу за своє життя та життя своїх близьких, не відчуває себе у безпеці, що в цілому має негативний вплив на

психічне здоров'я. Збройні конфлікти, стихійні лиха та інші надзвичайні ситуації мають значний і довготривалий вплив на психічне здоров'я та психосоціальне благополуччя.

Проблеми у сфері психічного здоров'я та психосоціальні потреби не завжди помітні, проте вони цілком реальні, вимагають невідкладної допомоги та в деяких випадках загрожують життю. Вони є однією з основних причин погіршення фізичного здоров'я. При цьому, близько двох третин людей, що страждають на психічні порушення чи мають особливі психосоціальні потреби, ніколи не звертаються по допомогу як через брак доступу до кваліфікованого догляду і лікування, так і через стигматизацію цього питання.

Більшість людей здатні впоратися зі станом дистресу за умови доступу до базових соціальних послуг, підтримки сім'ї, друзів і громади, а також можливості застосування особистих стратегій виходу з кризових ситуацій. Вчасне та адекватне надання допомоги у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки дозволяє уникнути перетворення стану дистресу на більш серйозні психічні проблеми. Особливо це стосується дітей. Відсутність вчасної допомоги в кризових ситуаціях становить для них дуже високий ризик.

Надзвичайні ситуації тягнуть за собою довготривалі та далекосяжні гуманітарні, соціальні й економічні наслідки, помітні, в своїй більшості, на рівні місцевих громад.

При цьому місцеві громади, служби з охорони здоров'я та надання психосоціальної підтримки можуть бути дуже обмежені в можливостях або відсутні взагалі. І навіть якщо такі служби існують і функціонують, то ті, хто потребують їхньої допомоги, можуть не мати до них адекватного доступу через побоювання щодо особистої безпеки, фінансові труднощі, соціальну стигматизацію, незручне розташування таких служб або й просто через незнання про їх існування.

На сьогодні допомога, яка стосується психічного здоров'я в медичній сфері надається закладами охорони здоров'я та фінансується Національною службою здоров'я України (далі – НСЗУ) відповідно до пакетів програми медичних гарантій (далі – ПМГ).

Допомога у сфері психічного здоров'я надається на рівні первинної медичної допомоги – лікарями загальної практики (сімейними лікарями), середнім медичним персоналом; на рівні спеціалізованої допомоги – медичними психологами, психологами, психотерапевтами, психіатрами, дитячими психіатрами, медичними сестрами, а також психіатрами, психологами та психотерапевтами, медичними сестрами при наданні реабілітаційних послуг та паліативної допомоги.

За даними соціологічних досліджень, понад 90 % українців мали хоча б один із симптомів тривожного розладу, а 57 % перебувають у зоні ризику розвитку ментальних порушень. Однак українці не мають звички звертатися до фахівців, 31% громадян не вважають свої проблеми достатніми для цього, що нині є основним бар'єром на шляху звернення по психологічну допомогу.

Таким чином, розроблення Обласної програми охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки населення у Вінницькій області на

2025–2026 роки сприятиме забезпеченню надання якісних послуг з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки населенню Вінницької області в умовах її крайньої потреби на тлі бойових дій, що тривають в Україні.

Програма розроблена згідно з вимогами Порядку формування, фінансування і моніторингу виконання регіональних (комплексних) програм та включення їх до щорічних програм економічного і соціального розвитку Вінницької області, затвердженого рішенням 4 сесії обласної Ради 8 скликання від 29 січня 2021 року № 38 «Про Порядок формування, фінансування і моніторингу виконання регіональних (комплексних) програм та включення їх до щорічних програм економічного і соціального розвитку Вінницької області».

1.3. Мета Програми

Метою Програми є зміцнення психічного здоров'я населення Вінницької області шляхом створення цілісної, скоординованої, міжсекторальної системи охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, яка відповідає потребам населення та базується на принципах доказовості, дотримання прав людини та відновлення.

Для досягнення цієї мети необхідно реалізувати такі завдання:

забезпечити рівний доступ до послуг у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки з пріоритетом на попередження і своєчасне реагування;

забезпечити надання комплексної інтегрованої підтримки людям, які мають особливі потреби у сфері психічного здоров'я або психосоціальні потреби;

залучити недержавні організації до мережі надання послуг у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки;

забезпечити професійний розвиток фахівців з неспеціалізованих ланок медичної допомоги, соціальної роботи, освіти та інших дотичних галузей з ПЗПСП з питань охорони психічного здоров'я та надання первинної психосоціальної допомоги;

розгорнути в територіальних громадах на базі закладів охорони здоров'я та освіти за участі соціальних працівників, практичних психологів та громадського сектору активну просвітню та психоедукаційну роботу з метою формування у населення області усіх вікових груп елементарних знань про психічне здоров'я та навичок самодопомоги для його зміцнення й відновлення;

розвивати обласну мережу надавачів соціальних послуг з урахуванням потреб у сфері турботи про психічне здоров'я.

1.4. Обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, строки та етапи виконання Програми

Для досягнення визначеної мети Обласної програми розв'язання проблеми можливе шляхом:

формування усвідомленого та відповідального ставлення населення до власного здоров'я та особистої безпеки;

розвитку системи популяризації психічного здоров'я та профілактики психічних розладів;

підвищення рівня обізнаності щодо психічного здоров'я у суспільстві та подолання стигматизації;

забезпечення доступу населення до спеціалізованої медичної допомоги;

розвитку системи психологічної та соціальної допомоги на рівні територіальних громад;

посилення диференційованості надання допомоги у сфері охорони психічного здоров'я та підвищення чутливості до потреб специфічних суспільних груп;

підвищення якості кадрового забезпечення та рівня професійної підготовки фахівців з питань психічного здоров'я та надання первинної психосоціальної допомоги;

удосконалення системи формування та підтримки професійних компетентностей фахівців у всіх сферах дотичних до психічного здоров'я та психосоціальної підтримки.

Програма буде виконуватися в один етап з терміном її реалізації протягом 2025 – 2026 років.

1.5. Завдання Програми та результативні показники

Виконання заходів Обласної програми передбачає здійснення низки заходів, скерованих на реалізацію державної політики охорони психічного здоров'я в області, охоплення максимальної кількості населення, яке постраждало від війни заходами спрямованими на підтримку ментального здоров'я, психологічної підтримки та сприяти формуванню в суспільстві культури піклування про ментальне здоров'я, збільшення ефективності взаємодії місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства, спільної координації наявних ресурсів.

Ресурсне забезпечення програми на 2025 рік становить 5 651,2 тис. грн, на 2026 рік – 5 532,0 тис. грн. (додаток 1).

Результативні показники до Обласної програми охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки населення у Вінницькій області на 2025–2026 роки наведені в додатку 2.

Показником продукту Обласної програми є: кількість проведених заходів із психоемоційної підтримки, індивідуальних консультацій та групових заходів для колективів закладів освіти; кількість медичних працівників закладів охорони здоров'я, що пройшли онлайн/офлайн навчання за курсом «Ведення поширених психічних розладів на первинному рівні медичної допомоги з використанням Керівництва mhGAP» та отримали супервізійну підтримку; кількість створених мобільних мультидисциплінарних команд області відповідно до потреб населення в медичних послугах шляхом їх інтеграції до центрів із психічного здоров'я на базі кластерних лікарень; кількість пацієнтів

(дітей), які отримали якісні послуги психічного здоров'я на базі Обласної дитячої клінічної лікарні; кількість громад, в яких впроваджено супервізійну підтримку для працівників соціальної сфери; кількість створених центрів життєстійкості; кількість ветеранів війни та членів їх сімей, яким надано психологічну підтримку з метою соціальної адаптації; кількість виїздів у територіальні громади та кількість проведених психоедукаційних заходів; кількість виготовленого інформаційного продукту з питань психічного здоров'я та формування переконань щодо необхідності турботи про нього для проведення роз'яснювальної роботи серед населення; кількість навчальних заходів за Програмою підготовки осіб, які забезпечують надання соціальної послуги супровід під час інклюзивного навчання за Типовою програмою підготовки асистента дитини (учня); кількість проведених заходів/навчань для координаторів соціального проекту «Активні парки – локації здорової України»; кількість координаторів соціального проекту «Активні парки – локації здорової України», які пройшли навчання; кількість населення охоплених фізкультурно-оздоровчими заходами в рамках соціального проекту «Активні парки – локації здорової України».

Показником ефективності Обласної програми є: середня вартість заходу із психоемоційної підтримки на 1 учасника закладу освіти; питома вага охоплених супервізійною підтримкою медичних працівників закладів охорони здоров'я, що пройшли онлайн/офлайн навчання за курсом «Ведення поширених психічних розладів на первинному рівні медичної допомоги з використанням Керівництва mhGAP» до загальної кількості, що потребують супервізійної підтримки; питома вага мобільних мультидисциплінарних команд області відповідно до потреб населення в медичних послугах шляхом їх інтеграції до центрів із психічного здоров'я на базі кластерних лікарень; питома вага забезпечення рівня надання якісних послуг з психічного здоров'я дітям на базі Обласної дитячої клінічної лікарні; питома вага працівників соціальної сфери, що отримали супервізійну підтримку; середньорічна кількість заходів, організованих та проведених центрами життєстійкості задля впровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості; середня вартість психологічної підтримки на 1 сім'ю ветерана; питома вага учасників психоедукаційних заходів (від потреби); питома вага осіб, охоплених інформаційно-рекламною продукцією з питань психічного здоров'я; середня вартість навчання на 1 особу за Програмою підготовки осіб, які забезпечують надання соціальної послуги супровід під час інклюзивного навчання за Типовою програмою підготовки асистента дитини (учня); середня вартість навчання одного координатора соціального проекту «Активні парки – локації здорової України».

Показником якості Обласної програми є: підвищення рівня обізнаності з питань з психоемоційної підтримки педагогічних працівників охоплених навчанням; збільшено доступ на постійній основі до отримання супервізійної підтримки медичних працівників закладів охорони здоров'я області; підвищено рівень надання психіатричної допомоги дорослим та дітям, яка надається мобільною мультидисциплінарною командою; покращення рівня надання

якісних послуг з психічного здоров'я дітям на базі Обласної дитячої клінічної лікарні шляхом облаштування та створення умов для надання таких послуг; збільшено доступ на постійній основі до отримання супервізійної підтримки працівників соціальної сфери; збільшення кількості осіб, охоплених соціальною послугою з формування життєстійкості шляхом надання психосоціальної підтримки мешканцям громад, внутрішньо переміщених осіб, сім'ям з дітьми тощо; покращення системи психічної підтримки ветеранів та членів їх сімей; покращення психоемоційного стану учасників психоедукаційних заходів (від потреби); підвищення рівня обізнаності серед населення з питань культури піклування про психічне здоров'я; підвищення рівня компетенції осіб, які пройшли навчання щодо надання соціальної послуги супровід під час інклюзивного навчання за Типовою програмою підготовки асистента дитини (учня); збільшення рівня охоплення населення фізкультурно-оздоровчими заходами соціального проекту «Активні парки – локації здорової України».

1.6. Напрями діяльності і заходи Програми

З метою реалізації Обласної програми визначено пріоритетні напрями та заходи, а також відповідальних за дотримання термінів їх виконання, джерела та обсяги фінансування з поділом на відповідні періоди згідно з додатком 3.

Виконання Програми дасть змогу:

забезпечити доступність допомоги щодо психічного здоров'я на рівні територіальних громад;

усунути бар'єри доступу до реабілітаційних і соціальних послуг для осіб з психічними та інтелектуальними порушеннями;

зменшити рівень смертності внаслідок самогубств;

підсилити роль громадського сектору у сфері охорони психічного здоров'я;

підвищити кваліфікацію надавачів послуг з ПЗПСП та забезпечити підтримку їх ментального здоров'я;

забезпечити надання психоемоційної підтримки учасникам освітнього процесу;

сприяти формуванню в суспільстві культури піклування про ментальне здоров'я;

популяризувати та утверджувати здорові і безпечні способи життя, в тому числі психічного здоров'я серед молоді;

збільшувати кількість осіб, залучених до активного відпочинку та рухової активності.

1.7. Система управління та контролю за ходом виконання Програми

Управління та контроль за виконанням Обласної програми, координацію дій між виконавцями, визначення порядку інформування (строків та форм звітності про хід виконання), створення допоміжних органів управління (координаційні ради, дирекції тощо) здійснюють:

на рівні обласної Ради – постійні комісії обласної Ради з питань економіки, фінансів та бюджету та з питань охорони здоров'я, соціального захисту населення та ветеранів;

на рівні обласної державної адміністрації – Сектор з питань ментального здоров'я обласної військової адміністрації.

**Завідувач Сектору з питань
ментального здоров'я обласної
військової адміністрації**

Світлана ЗОЗУЛЯ